

فرمانده معظم کل قوا: «اگر نگرهبانانی که بر روی حصار دارند نگرهبانی می‌دهند، دائم هشیار بودند، مراقب بودند، حرکات دشمن را رصد کردند، از هیچ نقطه‌ای غافل نشدند، امنیت داخل حصار محفوظ خواهد بود؛ در سایه آن امنیت، مردم به دین و دنیا می‌توانند برسند؛ که اگر امنیت نبود، نمی‌توانند.» (۱۳۸۹/۰۱/۲۲)

مقاله پژوهشی: معرفی و اولویت‌بندی متغیرهای کلیدی راهبردی دیدبانی

تحولات محیطی در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی در نیروهای مسلح ج.ا.ایران

سیدضیاءالدین قاضی زاده فرد^۱ و علی علی دادی^۲

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۶/۰۶

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۳/۱۷

چکیده

یکی از الزام‌های ارتقای جایگاه آینده‌نگری و آینده‌سازی در سطوح راهبردی نیروهای مسلح کشور و افزایش کیفیت اشراف اطلاعاتی بر تحولات حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی، تشخیص شرایط، اقتضانات و متغیرهای راهبردی اولویت‌دار آن حوزه است. هدف اصلی این پژوهش «معرفی و اولویت‌بندی متغیرهای کلیدی راهبردی دیدبانی تحولات محیطی در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی در نیروهای مسلح» با مطالعه موردی یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح کشور می‌باشد. نوع تحقیق بر مبنای هدف کاربردی و بر حسب چگونگی گردآوری داده‌ها توصیفی - پیمایشی می‌باشد. برای گردآوری داده‌ها از ابزار مطالعات کتابخانه‌ای و توزیع پرسشنامه بین ۸ نفر از خبرگان یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح کشور استفاده شد. روایی پرسشنامه با تأیید خبرگان به دست آمد و برای تعیین پایایی پرسشنامه از معیار نرخ ناسازگاری استفاده شد که به وسیله نرم‌افزار «Super Decision» محاسبه گردید و مقدار آن ۰/۰۱۴ شد که بر اساس منطق روش تحلیل شبکه‌ای که روش تجزیه و تحلیل داده‌های آماری تحقیق است، نشانگر ثبات بالا در سنجش موضوع می‌باشد. نتیجه تحقیق نشان می‌دهد متغیرهای راهبردی تحقیق به ترتیب اهمیت عبارتند از: ۱. امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، به‌کارگیری و توسعه ظرفیت‌های مردمی کشور در بخش‌های نظامی، دفاعی و امنیتی؛ ۲. اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروهای مسلح کشور و توان بازدارندگی در مقابل دشمنان؛ ۳. توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، سایبری و پدافند غیرعامل کشور، کشورهای منطقه، دشمنان و کشورهای دارای اهمیت راهبردی؛ ۴. چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردهای نظامی، دفاعی و امنیتی کشور، کشورهای منطقه، دشمنان و کشورهای دارای اهمیت راهبردی؛ ۵. معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح کشور (عرصه‌های مأموریتی، نقش‌ها، محصولات، ساختار و سازمان و ...); ۶. ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی، سیاسی و امنیتی فرماندهان و مدیران ارشد نیروهای مسلح کشور و ۷. علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها و پیامدهای جنگ‌های آینده در منطقه و جهان.

واژگان کلیدی: حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی، محیط سازمان، دیدبانی تحولات محیطی، متغیر راهبردی،

نیروهای مسلح ج.ا.ایران.

۱. دانشیار گروه مهندسی صنایع دانشگاه جامع امام حسین^(ع)، (نویسنده مسئول) - zia.ghazizadeh@gmail.com

۲. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مهندسی صنایع دانشگاه جامع امام حسین^(ع) - eng.alidadi@gmail.com

مقدمه

مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) می‌فرمایند: «آن وقتی که جابه‌جایی‌ها دارد صورت می‌گیرد، تحولات جهانی دارد انجام می‌گیرد، یک عنصر بیکار، کم‌کار و غافل قطعاً در تحول آینده، در شکل جدیدی که بناست بر اوضاع سیاسی دنیا حاکم شود، نقش ضعیف‌تری نصیب خود خواهد کرد. عنصری که فعال است، هوشیار است، بیدار است، صحنه را رصد می‌کند، فعل و انفعالات را می‌بیند و پیش‌بینی می‌کند، او می‌تواند در شکل جدیدی که بناست به وجود بیاید، برای خود جایگاه محکم‌تری، بابرکت‌تری و نزدیک‌تر به اهداف و آرمان‌های خود فراهم کند.»^۱

یکی از ویژگی‌های بسیار مهم دوران نوین، بروز رخداد‌های شگفت‌انگیز و گسستنی است و بنابراین جلوگیری از غافلگیری در برابر سونامی‌های هولناک آینده، نیازمند شناسایی دقیق و پیش‌دستانه کوچک‌ترین و ضعیف‌ترین نشانه‌های پیدایش این تغییرات بزرگ است. (مقیسه و همکاران، ۱۳۹۷: ۳) شرایط کنونی جهان به گونه‌ای دگرگون شده که تغییر شتابان محیط سازمان‌ها، سبب غافلگیری مدیران ارشد آنها می‌شود؛ بنابراین، با افزایش روزافزون مخاطره‌های محیطی پیرامون سازمان‌ها و افزایش سطح رقابت و تعارض، بقای سازمان‌ها نیازمند بهره‌گیری از ابزارهایی است که مدیران ارشد سازمان‌ها را در کنشگری فعال با محیط یاری نمایند. (پدرام و همکاران، ۱۳۹۸: ۶)

نیروهای مسلح کشور که متولی حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی کشور می‌باشند، به دلیل جایگاه والا و فوق‌العاده حساس خود، نیاز مبرمی به ایجاد شبکه دیدبانی دارند تا در مقابل دشمنان و مسائل نوظهور غافلگیر نشوند و بتوانند مأموریت خطیر خود را به گونه‌ای مطلوب انجام داده و چشم‌انداز و پیامدهای مطلوب خود را محقق سازند.

یکی از الزام‌های اساسی طراحی و راه‌اندازی سامانه دیدبانی در نیروهای مسلح کشور در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی، شناسایی متغیرهای کلیدی راهبردی این حوزه است.

۱. بیانات مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۸/۰۳/۱۸.

مرور مطالعات در دسترس انجام شده در این خصوص، نشان‌دهنده فقدان یک فهرست تا اندازه‌ای جامع از متغیرهای راهبردی در این حوزه است. تحقیق حاضر با بررسی پژوهش‌های انجام شده و یا مرتبط با مسئله اصلی تحقیق که عبارت است از «شناسایی متغیرهای کلیدی راهبردی دیدبانی تحولات محیطی در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی در سازمان‌های نیروهای مسلح کشور و اولویت‌بندی آن‌ها نسبت به یکدیگر»، به دنبال شناسایی و اولویت‌بندی این متغیرها از نگاه خبرگان و صاحب‌نظران نیروهای مسلح کشور در یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح ج.ا.ایران می‌باشد.

۱. کلیات

۱-۱. بیان مسئله

مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) می‌فرماید: «نیروهای مسلح حصارند... اگر نگرهبانانی که بر روی حصار دارند نگرهبانی می‌دهند، دائم هشیار بودند، مراقب بودند، حرکات دشمن را رصد کردند، از هیچ نقطه‌ای غافل نشدند، امنیت داخل حصار محفوظ خواهد بود؛ در سایه آن امنیت، مردم به دین و دنیا می‌توانند برسند؛ که اگر امنیت نبود، نمی‌توانند.»^۱

تشخیص هوشمندانه و بهره‌برداری از فرصت‌ها و پرهیز به‌هنگام از تهدیدهای محیطی نیروهای مسلح کشور، کشف خلأهای مأموریتی، تحقق هرچه بهتر راهبردها، طرح‌ها و هدف‌های سازمانی و ...، نیازمند تشخیص موضوع‌ها، متغیرها و اولویت‌های راهبردی است. نیروهای مسلح ج.ا.ایران که رسالت پاسداری از استقلال، تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی (مأموریت ارتش ج.ا.ایران)، حفاظت و حراست از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن (مأموریت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی) و حفظ نظم و امنیت داخلی کشور (مأموریت نیروی انتظامی ج.ا.ایران) را بر عهده دارند، برای تشخیص فرصت‌ها و تهدیدهای محیطی و همچنین تشخیص، به‌روزرسانی و تحقق مأموریت‌های خود در

۱. بیانات مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) در دیدار با فرماندهان ارشد نظامی و انتظامی در تاریخ ۱۳۸۹/۰۱/۲۲.

حوزه‌های مقابله با تهدیدهای سخت، نیمه‌سخت و نرم، نیازمند دیدبانی تحولات روز به روز نشونده در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی می‌باشند.

در حال حاضر، فهرست اولویت‌بندی شده‌ای از متغیرهای مورد اشاره که به تأیید خبرگان سطح راهبردی نیروهای مسلح کشور رسیده باشد، در اختیار فرماندهان و مدیران قرار ندارد تا از راه بررسی در یک نگاه، آنها بتوانند اولویت‌ها و اقتضائات محیطی نیروهای مسلح کشور را به صورت یکپارچه تشخیص داده و متناسب با آنها طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی راهبردی نمایند. این امر، موجب اتلاف منابع مختلف سازمانی، موازی‌کاری و حتی غفلت از برخی موضوعات راهبردی خواهد شد و در درازمدت، تحقق هدف‌های سازمانی را با مشکلات جدی مواجه خواهد نمود.

به‌زودی تدوین برنامه پنج‌ساله هفتم در دستورکار قرار خواهد گرفت و تحقق این امر، نیازمند به‌روزرسانی تصاویر و پیامدهای مطلوب نیروهای مسلح کشور است و نتایج این تحقیق که به صورت موردی در یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح کشور انجام شده است، در این خصوص می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد. بنابراین مسئله اصلی این تحقیق عبارت است از «شناسایی و اولویت‌بندی متغیرهای کلیدی راهبردی دیدبانی تحولات محیطی در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی در نیروهای مسلح کشور».

۱-۲. اهمیت و ضرورت تحقیق

مقام معظم رهبری ^(مدظله‌العالی) می‌فرمایند: «امروز ما در دهه چهارم انقلاب هستیم. اگر ما نگاه‌مان نگاه به آینده است، باید بدانیم که نیاز چیست؟ با بصیرت بفهمیم که چکار می‌خواهیم بکنیم؟ کجا می‌خواهیم برویم؟ هدف چیست؟ چگونه باید رفت؟ اگر بخواهیم بدانیم چگونه باید رفت، باید بدانیم الآن اوضاع چه جوری است؟ راه چگونه است؟ شرایط امروز را مشاهد بکنیم، شرایط فردا را حدس بزنیم، آن وقت برنامه حرکت را فراهم کنیم.»^۱

۱. بیانات مقام معظم رهبری ^(مدظله‌العالی) در مجمع سالانه فرماندهان سپاه در تاریخ ۱۳۸۹/۰۴/۲۱.

نیروهای مسلح کشور جهت تشخیص و به‌روزرسانی مأموریت‌های خود در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی نیازمند دیدبانی تحولات روز به روز نشونده می‌باشند. یکی از ضروریات این دیدبانی، در اختیار داشتن فهرستی از متغیرهای راهبردی دیدبانی به‌همراه اولویت‌های آن‌ها می‌باشد. تمرکز بر دیدبانی این اولویت‌ها، موجب فرصت‌یابی راهبردی برای سازمان خواهد شد و غفلت از آن‌ها موجب بروز تهدیدهای راهبردی برای سازمان خواهد شد.

در حال حاضر بخش‌های مختلف نیروهای مسلح کشور با توجه به مأموریتی که به آنها محول شده و تعریفی که از دیدبانی، روش انجام آن، ابزارهای آن و ... دارند، به دیدبانی تحولات محیطی و بهره‌برداری از نتایج آن در طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی می‌پردازند. به‌عنوان مثال، نیروهای زمینی، دریایی و هوایی در ارتش و سپاه همواره تحولات فناورانه در حوزه تسلیحات و تجهیزات نظامی را رصد می‌کنند، سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی نیز تحولات و متغیرهای حوزه امنیتی را دنبال می‌کنند و ... به این ترتیب، بخش‌های مختلف نیروهای مسلح کشور به‌صورت غیرمتمرکز و با رویکردها و روش‌های مختلف به دیدبانی محیط خود پرداخته و چه بسا در این میان متغیرهای اولویت‌دار موردغفلت واقع شده و به‌نوعی موازی‌کاری صورت می‌گیرد. این موضوع، افزون‌بر هدر دادن منابع سازمانی، غفلت از متغیرهای اولویت‌دار و در نتیجه بروز تهدیدهای راهبردی را در پی خواهد داشت.

تلاش محققین در این پژوهش، دستیابی به فهرستی اولویت‌بندی‌شده از متغیرهای راهبردی دیدبانی تحولات محیطی حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی نیروهای مسلح کشور می‌باشد. با ارائه نتایج این تحقیق به فرماندهان و مدیران ارشد نیروهای مسلح و همچنین اقناع آنها می‌توان منابع محدود سازمان در حوزه دیدبانی را به سمت اولویت‌های راهبردی هدایت نمود و همگرایی سازمانی و اثربخشی این مأموریت را افزایش داد.

به‌صورت خلاصه مهم‌ترین نتایج و پیامدهای به‌دست آمده از این تحقیق برای نیروهای

مسلح کشور عبارتند از:

- (۱) تدوین فهرست متغیرهای راهبردی دیدبانی تحولات حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی نیروهای مسلح کشور به‌همراه اولویت‌بندی آن‌ها؛
- (۲) کمک به ارتقای جایگاه دوراندیشی، آینده‌نگری، آینده‌سازی و طرح‌ریزی پیشدستانه در سطوح راهبردی و عملیاتی نیروهای مسلح کشور؛
- (۳) ارتقای کیفیت اشراف اطلاعاتی فرماندهان نیروهای مسلح کشور با امکان تشخیص اولویت‌ها و اقتضات حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی؛
- (۴) افزایش دقت در تنظیم اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور به‌دلیل تدوین آن‌ها مبتنی بر شناخت دقیق تحولات محیطی، کشف خلأهای مأموریتی و در نتیجه ارتقای میزان تحقق راهبردها، طرح‌ها و هدف‌ها؛
- (۵) کمک به تشخیص هوشمندانه و بهره‌برداری از فرصت‌های محیطی سازمان و پرهیز به‌هنگام از تهدیدهای محیطی آن به‌دلیل توجه به محیط سازمان و عدم غفلت راهبردی؛
- (۶) افزایش اثربخشی منابع مختلف سازمانی به‌دلیل تشخیص موضوعات و اولویت‌های راهبردی نیروهای مسلح کشور و طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی راهبردی متناسب با آن‌ها.

۳-۱. پیشینه تحقیق

با وجود اهمیت یاد شده برای دیدبانی و آینده‌پژوهی تحولات محیطی در نیروهای مسلح کشورها، جستجو در منابع مختلف سازمان‌های نیروهای مسلح و دانشگاه‌های وابسته به آن‌ها، تارنماهای علمی، پژوهشی و تحقیقاتی و بانک‌های اطلاعاتی کشور نشان می‌دهد که تاکنون تحقیقی که به‌طور ویژه بر این موضوع متمرکز شده و مبتنی بر نظرهای خبرگان این حوزه باشد، نه در داخل و نه در خارج از نیروهای مسلح کشور، انجام نشده است. اما تحقیقاتی صورت پذیرفته یا گزارش‌هایی منتشر شده که می‌تواند برای شناسایی متغیرهای تحقیق حاضر مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

روش پیشینه‌یابی در تحقیق حاضر، جستجوی منابع مرتبط و دردسترس از جمله کتاب‌ها، مقاله‌ها، پایان‌نامه‌های دوره دکترا و کارشناسی ارشد، گزارش‌ها، بانک‌های

اطلاعاتی، تارنماها و ... با استفاده از واژگان کلیدی تحقیق و فیش برداری می‌باشد. جامعه مورد مطالعه در پیشینه‌یابی تحقیق و تحقیقات تکمیلی عبارت است از برخی از اسناد بالادستی نیروهای مسلح، پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح کشور، نشریه‌های مرتبط با موضوع دیدبانی تحولات محیطی حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی نیروهای مسلح کشور که در سازمان‌های مختلف نیروهای مسلح منتشر می‌شوند، الگوهای سنجش قدرت ملی کشورها (بخش قدرت نظامی)، تارنمای برخی از اندیشکده‌های مطرح جهان که در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی فعالیت می‌نمایند (به‌ویژه اندیشکده‌های متخاصم آمریکایی و صهیونیستی)، تارنمای خبرگزاری‌های ج.ا.ایران به‌ویژه خبرگزاری‌های وابسته به نیروهای مسلح کشور، تارنماهای «گلوبال فایر پاور»^۱ و «میلیتاری فاکتوری»^۲، مقاله‌هایی که در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی منتشر شده‌اند و ... جدول شماره (۱) خلاصه پیشینه تحقیق را نمایش می‌دهد. نتیجه بررسی پیشینه تحقیق و رعایت اختصار و پرهیز از تکرار در ادامه مقاله فقط در جدول شماره (۲) آورده شده است.

جدول شماره (۱): خلاصه پیشینه تحقیق

ردیف	نام مؤلف	نام اثر	نام نشریه / دانشگاه	سال انتشار	نتایج تحقیق (متغیرهای شناسایی شده)
۱	محمد رضا حافظ‌نیا و همکاران	طراحی مدل سنجش قدرت ملی کشورها	فصلنامه ژئوپلیتیک	۱۳۸۵	۱. تعداد هواپیماهای جنگی و شناورهای رزمی؛ ۲. درصد نیروهای مسلح به کل جمعیت کشور؛ ۳. کل هزینه‌های نظامی؛ ۴. درصد هزینه‌های نظامی از تولید ناخالص داخلی؛ ۵. صادرات سلاح به میلیون دلار؛ ۶. تعداد کارکنان نیروهای مسلح (نیروهای هوایی و دریایی).

۱. یک مؤسسه مشهور در زمینه رتبه‌بندی قدرت نظامی کشورها که توانسته به یک مرجع در این حوزه تبدیل شود. این مؤسسه در رتبه‌بندی خود بیش از ۵۰ عامل مختلف از عوامل انسانی و جغرافیایی گرفته تا کمیت و کیفیت تسلیحات را بررسی می‌کند.

2. Military factory

ردیف	نام مؤلف	نام اثر	نام نشریه / دانشگاه	سال انتشار	نتایج تحقیق (متغیرهای شناسایی شده)
۲	سیدهادی زرقانی	تحلیل و ارزیابی متغیرها و شاخص‌های قدرت نظامی	فصلنامه راهبرد دفاعی	۱۳۸۷	۱. تعداد هواپیماهای جنگی و شناورهای رزمی؛ ۲. تعداد نیروهای نظامی به کل جمعیت کشور؛ ۳. کل هزینه‌های نظامی کشور؛ ۴. صادرات سلاح به میلیون دلار.
۳	گروه مؤلفین	پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح	مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی فرماندهی کل قوا	۱۳۸۹	۱. اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی کشور؛ ۲. تهدیدهای پدافند غیرعامل کشور؛ ۳. سناریوهای تهدیدهای نظامی، دفاعی و امنیتی علیه کشور؛ ۴. پیمان‌ها و همکاری‌های نظامی، دفاعی و امنیتی کشور؛ ۵. افزایش مداخله بیگانگان در منطقه؛ ۶. مسابقه تسلیحاتی فزاینده در منطقه؛ ۷. مسابقه تسلیحاتی فزاینده سلاح‌های متعارف در منطقه؛ ۸. علل و پیامدهای جنگ‌های آینده در منطقه؛ ۹. تنوع تهدیدهای امنیتی در کشور؛ ۱۰. کمیت و کیفیت سازمان‌های تروریستی در منطقه.
۴	محمدرضا آشتیانی	تبیین مؤلفه‌های نظری عوامل غیرفیزیکی تأثیرگذار بر توان رزمی نیروهای نظامی	فصلنامه راهبرد دفاعی	۱۳۹۰	۱. عناصر فردی شامل ایمان، روحیه، نظم و انضباط و رهبری؛ ۲. عناصر سازمانی شامل مدیریت و فرماندهی، سازماندهی، آموزش و دانش محوری.
۵	گروه مؤلفین	ویژه‌نامه دیدبان؛ فرصت‌ها و تهدیدهای راهبردی در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی	معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه	۱۳۹۳	۱. توان هوایی، زمینی، دریایی و سایبری نیروهای مسلح کشور، همسایگان و دشمنان؛ ۲. کمیت و کیفیت نیروهای مسلح کشور؛ ۳. فناوری‌های نوین نظامی، دفاعی و امنیتی؛ ۴. چشم‌انداز، رهنامه، راهبردها و هدف‌های نیروهای مسلح کشور؛ ۵. هماهنگی و یکپارچگی نیروهای مسلح کشور؛ ۶. ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی، سیاسی و امنیتی فرماندهان و مدیران ارشد نیروهای مسلح.

ردیف	نام مؤلف	نام اثر	نام نشریه / دانشگاه	سال انتشار	نتایج تحقیق (متغیرهای شناسایی شده)
۶	محمد حسین جمشیدی	بررسی و تحلیل عناصر قدرت نظامی	پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس	۱۳۹۵	۱. هدف‌ها، رهنامه، سیاست‌ها و راهبردهای نظامی کشور؛ ۲. ساختار و سازمان نظامی؛ ۳. نیروی انسانی نظامی؛ ۴. فناوری‌های نظامی؛ ۵. تسلیحات و تجهیزات نظامی.
۷	بی‌نام	معرفی و مقایسه بیش از ۵۰ متغیر قدرت نظامی	www.globalfirepower.com www.militaryfactor.com	۲۰۱۹	۱. تجهیزات نظامی شامل انواع هواپیما و بالگرد، انواع تانک و توپ و انواع شناورها؛ ۲. تعداد نیروهای نظامی؛ ۳. بودجه نظامی؛ ۴. امکانات لجستیکی؛ ۵. منابع طبیعی و ...
۸	محسن مرادیان و همکاران	ارائه الگویی برای ارزیابی و تحلیل قدرت نظامی کشورها	فصلنامه راهبرد دفاعی	۱۳۹۷	۱. تعداد ناو هواپیمابر، ناوشکن، ناو و ناوچه رزمی؛ ۲. تعداد موشک بالستیک؛ ۳. تعداد هواپیما و بالگرد نظامی؛ ۴. تعداد تانک، توپ و خودروی زرهی؛ ۵. تعداد زیردریایی؛ ۶. تعداد نیروی انسانی فعال؛ ۷. بودجه نظامی.
۹	کیومرث یزدان‌پناه و همکاران	محاسبه قدرت نظامی با استفاده از فرمول‌های قدرت ملی کشورها	مجله سیاست دفاعی	۱۳۹۷	۱. تهدید همسایگان و کشورهای فرامنطقه‌ای؛ ۲. قدرت زمینی، هوایی، دریایی، فضایی و اتمی کشورها.
۱۰	جمشید نصرت‌آبادی و همکاران	ارائه الگوی راهبردی ارزیابی قدرت سایبری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	فصلنامه امنیت ملی	۱۳۹۸	توان سایبری نیروهای مسلح کشور در قالب‌های: ۱. آفند سایبری؛ ۲. پدافند سایبری؛ ۳. تاب‌آوری سایبری.
۱۱	اصغر افتخاری و سعید رهنمود	تحلیل عناصر قدرت نظامی در سیره علوی با تأکید بر جنگ صفین	فصلنامه آفاق امنیت	۱۳۹۸	۱. عناصر مادی شامل هزینه‌های دفاعی، تجهیزات، پشتیبانی و کمیت نیروی نظامی؛ ۲. عناصر غیرمادی شامل سازماندهی، بسیج نیروها، سیاست امنیتی و روحیه‌بخشی.

۴-۱. سؤال‌های تحقیق

۴-۱-۱. سؤال اصلی

متغیرهای کلیدی راهبردی دیدبانی تحولات محیطی در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی در سازمان‌های نیروهای مسلح کشور کدامند؟

۴-۱-۲. سؤال فرعی

اولویت هر یک از این متغیرهای کلیدی راهبردی از نظر خبرگان سازمان مورد مطالعه چیست؟

۵-۱. هدف‌های تحقیق

۵-۱-۱. هدف اصلی

شناسایی متغیرهای کلیدی راهبردی دیدبانی تحولات محیطی در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی در نیروهای مسلح.

۵-۱-۲. هدف فرعی

تعیین اولویت هر یک از متغیرهای کلیدی راهبردی در سازمان مورد مطالعه.

۶-۱. روش تحقیق

تحقیق حاضر کاربردی و روش گردآوری اطلاعات توصیفی - پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق خبرگان، مدیران و کارشناسان یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح می‌باشند که با مفاهیم مدیریت راهبردی، آینده‌پژوهی و دیدبانی تحولات محیطی و متغیرهای راهبردی تحقیق آشنایی داشته، حداقل ۳۵ ساله و دارای ۱۰ سال سابقه خدمت در سطح راهبردی سازمان بوده، حداقل تحصیلات کارشناسی ارشد و جایگاه سرتیپ‌دومی داشته که به طور مشخص معاونین، مدیران و کارشناسان سطح راهبردی یکی از

سازمان‌های نیروهای مسلح می‌باشند که تعداد آن‌ها ۶۰ نفر برآورد شده و با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و رابطه کوکران^۱، حجم نمونه ۵۲ نفر به دست آمد.

بیشترین درصد پاسخگویان دارای جایگاه شغلی ۱۸ (۶۴/۶ درصد)، دارای درجه/رتبه ۱۶ (۶۸/۷ درصد)، دارای سن ۴۰ تا ۴۹ سال (۵۶/۳ درصد)، دارای شغل مدیریتی/فرماندهی (۸۷/۵ درصد)، با تحصیلات کارشناسی ارشد (۵۴/۲ درصد) در رتبه اول و دکترا (۳۹/۶ درصد) در رتبه دوم، با سابقه خدمتی ۲۱ سال و بالاتر (۶۶/۷ درصد)، با میزان آشنایی زیاد و خیلی زیاد با بحث‌های مربوط به مدیریت راهبردی (۹۱/۷ درصد) و با میزان آشنایی زیاد و خیلی زیاد با مباحث مربوط به دیدبانی تحولات محیطی (۶۶/۷ درصد) می‌باشند.

تحقیق انجام شده ترکیبی از روش کمی و کیفی است و از روش تحقیقات کتابخانه‌ای و میدانی جهت گردآوری اطلاعات استفاده شده است. پرسشنامه تحقیق دو مرحله‌ای است؛ مرحله اول (برای سنجش روایی) به روش دلفی انجام شده و خود شامل دو مرحله دلفی است که مرحله اول آن شامل ۵۶ سؤال و مرحله دوم شامل ۱۴ سؤال بود. هدف این پرسشنامه کاهش متغیرهای شناسایی شده و انتخاب متغیرهای راهبردی بوده است. در پرسشنامه مرحله دوم (نهایی) که شامل ۴۸ سؤال بود، متغیرهای راهبردی منتخب که ۷ متغیر هستند، از نظر خبرگان اولویت‌بندی شدند. نرخ ناسازگاری پرسشنامه‌ها به وسیله نرم‌افزار Super Decision محاسبه گردید و مقدار آن عدد ۰/۰۱۴ شد که براساس منطق «روش تحلیل شبکه‌ای»^۲ (ANP) که روش تجزیه و تحلیل داده‌های آماری تحقیق حاضر است، نشانگر درجه اعتماد و ثبات بالا در سنجش موضوع می‌باشد.

قلمرو موضوعی تحقیق، در حوزه مدیریت راهبردی، آینده‌پژوهی و دیدبانی تحولات محیطی سازمان‌ها می‌باشد و از اطلاعات و تجربه‌های ۲۵ سال اخیر استفاده شده است. این تحقیق در طول سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ انجام شده و می‌توان از نتایج آن برای ۵ سال آینده

1. Cochran formula
2. Analytical Network Process

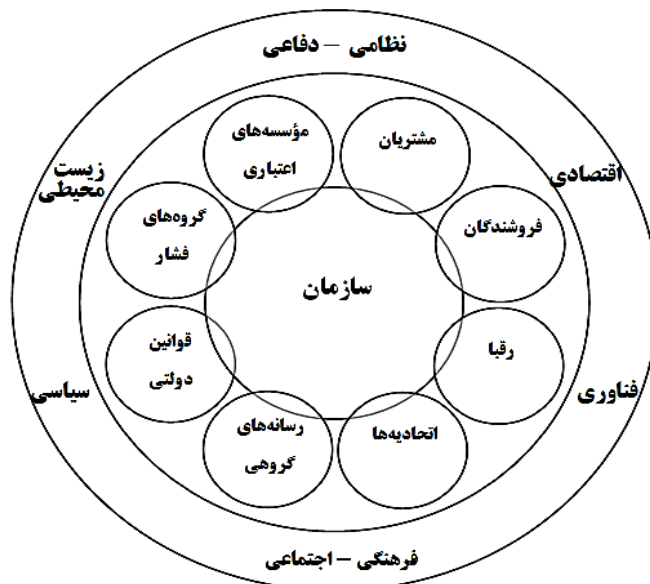
استفاده کرد و قلمرو سازمانی آن نیروهای مسلح کشور و مطالعه موردی به‌طور ویژه یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح ج.ا.ایران می‌باشد.

۲. ادبیات و مبانی نظری تحقیق

۱-۲. سازمان و محیط آن

۱-۲-۱. محیط و ساختارهای محیطی سازمان

به اعتقاد «ویلسون»، محیط سازمان عبارت است از تعامل پیچیده نیروها و روندهای پویا در «محیط دور» (عوامل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی - قانونی و فناوری) و «محیط نزدیک» (بازار خاص، صنعت و عوامل رقابتی) که به‌طور مستقیم روی هدف‌ها، راهبردها، سیاست‌ها و اقدام‌های سازمان اثر می‌گذارد. (Wilson, 2003:165) محیط هر سازمانی را می‌توان به دو دسته کلی خارجی و داخلی تقسیم نمود. محیط خارجی سازمان، خود به دو دسته محیط دور (کلان - عمومی) و محیط نزدیک (عملیاتی - رقابتی) تقسیم می‌شود. در شکل شماره (۱) نمونه‌ای از محدوده محیط‌های سازمان برای سازمان‌های عمومی ارائه گردیده است. حلقه بیرونی محیط دور سازمان و حلقه میانی محیط نزدیک آن را نمایش می‌دهد. (سلیمی، ۱۳۸۳:۱۲)

شکل شماره (۱): نمونه محدوده محیط‌های سازمان برای سازمان‌های عمومی

عوامل محیط عمومی بر سازمان اثر گذاشته و از آن اثر می‌پذیرند، اما سازمان هیچ واپاشی بر آنها ندارد و یا کمترین نفوذ را می‌تواند بر آنها داشته باشد. (سرتو و پتر، ۱۳۸۰: ۵۹-۵۷؛ David, 2011:63-70) محیط نزدیک محیطی است که به‌طور مستقیم بیشترین تأثیر را بر سازمان داشته و سازمان و عوامل سازمانی نیز بیشترین ارتباط و تعامل را به‌طور مستقیم با آن برقرار می‌کنند. (مبینی دهکردی و حیدری، ۱۳۹۳: ۶۰-۵۹)

محیط داخلی، مؤلفه‌های درونی سازمان مانند مأموریت و هدف‌های سازمان، ساختار سازمان، فلسفه ارزش‌ها، برنامه‌ها و شاخص‌های عملکردی به‌منظور انجام عملیات روزمره سازمان، عملکرد آن در مقابل چالش‌ها و فرصت‌ها، چگونگی به‌کارگیری راهبردهای اصلی و... را در بر می‌گیرد. (رضایی میرقائد و مبینی دهکردی، ۱۳۸۵: ۴۰۷)

۲-۱-۲. متغیر راهبردی

مدیران با استفاده از اطلاعات اقدام به طرح‌ریزی، برنامه‌ریزی و واپایش راهبردی سازمان می‌نمایند؛ اما مدیران نیاز به متغیرهای راهبردی (کلیدی) دارند تا بتوانند با توجه به انبوه اطلاعات درون‌سازمانی و برون‌سازمانی، فقط اطلاعاتی را گردآوری و مورد بهره‌برداری قرار دهند که بتوانند آنها را در تحقق هدف‌های موردنظر و دستیابی به پیامدهای مورد انتظارشان یاری نمایند. (قاضی‌زاده فرد، ۱۳۸۷: ۱۱۲)

۲-۲. دیدبانی

۲-۲-۱. تاریخچه دیدبانی

دیدبانی برای نخستین بار در طول دهه‌های ۶۰ و ۷۰ میلادی توسط برنامه‌ریزان در سازمان‌های امنیت ملی و پس از آن در صنعت بیمه عمر، زمانی که دریافتند بازارشان در حال افول است، شناسایی شد. این امر که یک سازمان نتواند تغییرات مهم اجتماعی را درک کند، محرکی برای توسعه روش‌های دیدبانی محیطی بود. زمانی که قلمرو فعالیت‌های دیدبانی گسترده‌تر شد، توسعه فناوریانه، اقتصادی، قانون‌گذاری و تنظیمی نیز در زمره قلمرو دیدبانی به‌شمار آمدند. (قدیری، ۱۳۸۸: ۵۱-۵۰)

۲-۲-۲. تعریف دیدبانی

دیدبانی یکی از روش‌های آینده‌پژوهی است که با گردآوری و ارزیابی داده‌های مؤثر بر آینده سازمان، در مورد آینده سازمان گمانه‌پردازی می‌کند. در این تعریف، روش دیدبانی شباهت فراوانی با فعالیت دیدبانان در دریا دارد که مؤلفه‌های اثرگذار یا نشانه‌هایی از اشیای دوردست را به مسئولان گزارش می‌دهند، پیش از آنکه آن‌ها فرصت آسیب رساندن به کشتی، هواپیما یا اردوگاه‌های مستحکم را داشته باشند. (بیشاپ و هاینز، ۱۳۹۷:۲۳۲) دیدبانی به معنای نظارت و سنجش دقیق، مستمر و همه‌جانبه تغییر و تحولات و فعل و انفعالات مهم مربوط به یک پدیده (اشیاء، انسان، محیط و ...) از گذشته تا حال و پیش‌بینی عملکرد آن در آینده است. (دفتر واژه‌گزینی نظامی دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، ۱۳۹۷:۳۳۹-۳۳۸) دیدبانی به عنوان یک فرایند نظام‌مند برای شناسایی علائم محیطی و رسیدگی به عدم قطعیت‌ها، برای زنده ماندن و موفقیت انواع سازمان‌ها، تبدیل به امری حیاتی شده است. سازمان‌ها باید به دقت فعالیت‌هایشان و محیط دوردست را دیدبانی نمایند و از اطلاعات محیطی مشاهده شده برای کمک به تصمیم‌گیری‌های راهبردی و راهکنشی (تاکتیکی) استفاده نمایند. (Zhang&et.al, 2010:719)

در بررسی ادبیات دیدبانی به واژگان کلیدی متعددی برمی‌خوریم که در معنای مشابه یا نزدیک به موضوع دیدبانی استفاده شده‌اند. شاید در وهله اول دیدبانی با واژگان کلیدی مانند پوشش، پایش، رصد، اکتشاف، شناسایی، آگاهی، جاسوسی، کشیک و ... شناخته می‌شود. بررسی‌های بیشتر، واژه‌های مرتبط دیگری از جمله کنکاش، هشیاری، کاوش، جستجو، تشخیص، شناسایی، غربال‌گری، نگهبانی، مراقبت و پیمایش را نیز شامل می‌شوند. (میرشاه‌ولایتی و نظری‌زاده، ۱۳۹۱:۴۴)

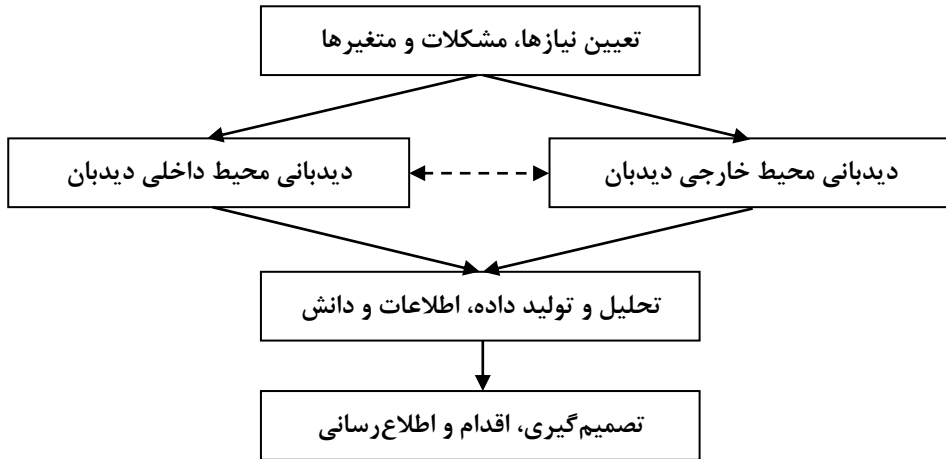
۲-۲-۳. اهمیت و ضرورت دیدبانی

محیط پیرامونی سازمان‌ها، به‌ویژه سازمان‌های نظامی بسیار مبهم و پیچیده بوده و دیدبانی تحولات محیطی حتی با نشانگان ضعیف، برای جلوگیری از هرگونه غافلگیری راهبردی و بهره‌برداری از فرصت‌های آتی، امری حیاتی است. در سایه دیدبانی می‌توان با شناخت محیط به ترسیم و گزینش آینده‌های مرجح و دخالت در سیر روندها و رویدادها پرداخت و با استفاده

از اقدامات کنشگرانه و بهره‌برداری از فرصت‌های پیش‌روی، موجب کاهش تهدیدها و مخاطره‌ها و کسب حداکثر آمادگی ممکن شد. (منزوی، ۱۳۸۸: ۴۱)

۲-۲-۴. الگوی عمومی دیدبانی

افزایش سرعت تحولات در عصر حاضر ناشی از نقش پیشرفت‌های فناورانه بوده و به همین دلیل موضوعات و مسائل نوظهور، اغلب پیامد مستقیم و یا غیرمستقیم فناوری‌های جدید می‌باشند. همان‌گونه که در شکل شماره (۲) نمایش داده شده است، تصمیم‌گیری و اقدام در هر سازمانی باید مبتنی بر دیدبانی وضعیت‌های داخلی و خارجی سازمان به‌منظور تحلیل داده‌ها و تولید اطلاعات و دانش باشد. (خرائی، ۱۳۸۸: ۳۲)

شکل شماره (۲): الگوی عمومی دیدبانی

۲-۲-۵. انواع دیدبانی

تاکنون دسته‌بندی‌های گوناگونی برای دیدبانی ابداع شده که انتخاب آنها به نیاز سازمان و موضوع موردنظر در دیدبانی بستگی دارد و به شرح زیر می‌باشند:

۲-۲-۵-۱. انواع دیدبانی از نظر موقعیت

دیدبانی داخلی به بررسی عملکرد تکالیف، مأموریت‌ها و هدف‌های داخلی اجزای سازمان می‌پردازد و دیدبانی خارجی به بررسی عملکرد اجزایی که در رابطه با مأموریت‌های بیرونی سازمان وظیفه و تکلیف دارند می‌پردازد.

۲-۲-۵. انواع دیدبانی از نظر موضوع

این نوع دیدبانی شامل دیدبانی علوم و فناوری، فرهنگی و مذهبی، ارتباطات و رسانه‌ها، سلامت و بهداشت، نظامی، دفاعی و امنیتی، اجتماعی، زیست‌محیطی، اقتصادی، سیاست و روابط بین‌الملل، حقوقی و قانونی و دیدبانی فضا و جو می‌باشد.

۲-۲-۵.۳. انواع دیدبانی از نظر زمان

روش‌های دیدبانی از نظر طول زمان به سه دسته دیدبانی ناپیوسته (موقت و برپایه یک وضعیت بحرانی)، دیدبانی متناوب یا منظم (روزآمدسازی یک مسئله در چرخه برنامه‌ریزی) و دیدبانی پیوسته (تصویرسازی مستمر از محیط) تقسیم می‌شوند.

۲-۲-۵.۴. انواع دیدبانی از نظر نوع مشاهده و جستجو

بر این اساس چهار نوع دیده‌بانی در سازمان‌ها می‌تواند وجود داشته باشد که عبارتند از مشاهده غیرمستقیم (محیط غیرقابل تحلیل و سازمان غیرفعال)، مشاهده مشروط (محیط قابل تحلیل و سازمان غیرفعال)، جستجوی غیرنظام‌یافته (محیط غیرقابل تحلیل و سازمان فعال) و جستجوی نظام‌یافته (محیط قابل تحلیل و سازمان فعال). (مبینی دهکردی و حیدری، ۱۳۹۳: ۲۱۲-۲۱۰)؛ (میرشاه ولایتی و نظری‌زاده، ۱۳۸۹: ۷۰-۶۹)

۲-۲-۶. فرایند دیدبانی

فرایند دیدبانی دارای پنج گام است که به‌طور کامل با یکدیگر در ارتباط بوده و ممکن است با یکدیگر وجوه مشترک داشته باشند:

- (۱) شناسایی و تعیین دیدبانان و تعیین نوع و روش دیدبانی که با توجه به راهبردها و نیازها، رقابت‌ها، میزان دخالت و نیازمندی‌ها تعیین می‌شوند.
- (۲) تعیین منابع موردنظر که در مرحله اول باید به اطلاعات موجود مراجعه کرد و به صورت صادقانه به نقاط قوت و محدودیت‌های آن توجه کرد.
- (۳) گردآوری، ارزیابی و تحلیل اطلاعات از منابع موردنظر که باید در نهایت دقت و هوشیاری و از قلم نیفتادن هرگونه داده‌ای صورت بگیرد.

(۴) تولید و انتشار اطلاعات حاصل از فرایند دیدبانی برای بهره‌مندی ذینفعان از آن و به‌منظور اصلاح و تطبیق عملکردها، رفتارها و نگرش‌های آنها.

(۵) انتخاب فنون (تکنیک‌ها) جهت تکمیل و غنی‌سازی اطلاعات موجود از جمله مرور دقیق نقاط قوت و محدودیت‌های منابع اطلاعاتی. (منزوی، ۱۳۸۸: ۵۹-۵۸)؛ (Albright, 2004:42)

۲-۲-۷. روش‌های دیدبانی

دیدبانی روش‌های متعددی دارد که هر سازمان می‌بایست با توجه به هدفگذاری خود از دیدبانی و پیامدهایی که از آن انتظار دارد، روش مناسب برای این کار را انتخاب نماید. هریک از این روش‌ها نیز فرایند ویژه خود را دارد. مهم‌ترین روش‌هایی که برای دیدبانی معرفی شده‌اند، به قرار زیر می‌باشند:

روش متن‌کاوی، پیمایش میدانی، پایش رسانه‌ها، ملاقات‌های عمومی، روش دلفی، نظرسنجی‌های عمومی، شبکه‌های موجود، آژانس‌ها و سازمان‌ها، تماس‌های فردی، گردآوری گزارش‌ها، طرح‌ها و برنامه‌ها، مستندات تصویری، مطالعات موردی، روش‌های بصری‌سازی نمودارها، فرایندها و خطوط زمانی و پیمایش‌های مسئله‌محور. (جهانپور، ۱۳۹۰: ۶۳)؛ (منزوی، ۱۳۸۸: ۶۰-۵۹)

۲-۳. محیط‌شناسی تحقیق: نیروهای مسلح ج.ا.ایران

۲-۳-۱. ساختار سازمانی نیروهای مسلح ج.ا.ایران

نیروهای مسلح ج.ا.ایران از چهار سازمان جداگانه یعنی ارتش ج.ا.ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی ج.ا.ایران و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تشکیل می‌شود. این سازمان‌ها زیر نظر ستاد کل نیروهای مسلح قرار دارند و فرماندهان آنها توسط مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) انتخاب می‌شوند. وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح کار برنامه‌ریزی و تهیه امکانات برای نیروهای نظامی را برعهده دارد. (آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح ج.ا.ایران، ۱۳۶۹)

۲-۳-۲. شباهت و تفاوت دیدبانی در سازمان‌های نظامی و غیرنظامی

دانش دیدبانی میراث سازمان‌های نظامی برای سایر سازمان‌ها به‌شمار رفته و در بسیاری از جنبه‌ها، راهبردهای آنها مانند یکدیگر است. هر دو نوع این سازمان‌ها می‌کوشند با استفاده از نقاط قوت و توانمندی‌های درونی خود، از نقاط ضعف سازمان رقیب (دشمن) استفاده کنند. تفاوت عمده میان راهبردهای یک سازمان نظامی و غیرنظامی این است که بیشتر راهبردهای یک سازمان نظامی بر پایه دیدبانی و تحلیل مفروض‌های محیطی مبتنی بر «تعارض» شکل می‌گیرند، درحالی‌که در سازمان‌های غیرنظامی برای تدوین، اجرا و ارزیابی راهبردها باید اساس دیدبانی و تحلیل مفروض‌های محیطی را برپایه «رقابت» گذاشت. با این وجود، این تعارض و رقابت به‌اندازه‌ای شبیه هستند که می‌توان بسیاری از روش‌ها و فنون دیدبانی را به‌صورت یکسان در هر دو سازمان به‌کار برد. (David, 2011:21-22)

۳. یافته‌های تحقیق و تجزیه و تحلیل آنها

۳-۱. متغیرهای راهبردی دیدبانی تحولات حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی

تعداد ۵۶ متغیر در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی به شرح جدول شماره (۲) شناسایی شدند. گفتنی است که هر یک از این متغیرها از مطالعه منابع متعددی شناسایی شده‌اند؛ به‌عنوان مثال متغیر شماره (۱) از مطالعه اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور، مقاله‌های منتشر شده توسط دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی و پژوهشی معتبر داخل کشور که به برخی از آنها در فهرست منابع اشاره شده است، مقاله‌های منتشر شده توسط تارنمای اندیشکده‌های راهبردی داخلی (مانند اندیشکده اشرف) و خارجی (مانند اندیشکده بروکینگز)، تارنمای خبرگزاری‌های حوزه دفاعی کشور و ... شناسایی شده است. با هدف رعایت اختصار، فقط به مهم‌ترین منابع اشاره شده است.

جدول شماره (۲): متغیرهای حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی

ردیف	عنوان متغیر	منبع متغیر
۱	اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی کشور در منطقه و جهان	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور، پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح، مقاله‌های اندیشکده اشرف و اندیشکده بروکینگز و خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۲	توان فضایی نیروهای مسلح کشور، کشورهای منطقه و دشمنان	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور و ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه
۳	توان موشکی نیروهای مسلح کشور، کشورهای منطقه و دشمنان	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور، ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه، مقاله‌های اندیشکده‌های سیاست خارجی و واشنگتن، تارنمای «گلوبال فایرپاور» ^۱ و ...
۴	توان راداری نیروهای مسلح کشور، کشورهای منطقه و دشمنان	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور، ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه، تارنمای «گلوبال فایرپاور» و ...
۵	توان پدافندی نیروهای مسلح کشور، کشورهای منطقه و دشمنان	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور، ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه، تارنمای «گلوبال فایرپاور» و ...
۶	توان هوایی نیروهای مسلح کشور، کشورهای منطقه و دشمنان	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور، ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه، مقالات اندیشکده «امریکن انترپرایز» ^۲ ، تارنمای «گلوبال فایرپاور» و ...
۷	توان زمینی نیروهای مسلح کشور، کشورهای منطقه و دشمنان	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور، ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه، مقاله‌های نشریه «فارن افرز» ^۳ ، تارنمای «گلوبال فایرپاور» و ...
۸	توان دریایی نیروهای مسلح کشور، کشورهای منطقه و دشمنان	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور، ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه، مقالات اندیشکده واشنگتن، تارنمای «گلوبال فایرپاور» و ...
۹	توان سایبری نیروهای مسلح کشور، کشورهای منطقه و دشمنان	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور، ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه، مقاله‌های اندیشکده‌های مطالعات امنیت ملی اسرائیل، شورای آتلانتیک، «هریج» ^۴ و ...

1. Globalfirepower
2. American Enterprise
3. Foreign Affairs
4. Heritage

ردیف	عنوان متغیر	منبع متغیر
۱۰	ظرفیت‌ها و تهدیدهای پدافند غیرعامل کشور، کشورهای منطقه و دشمنان	ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه و خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۱۱	اشراف اطلاعاتی نیروهای مسلح کشور به کشورهای منطقه و دشمنان	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور و خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۱۲	توان بازدارندگی نیروهای مسلح کشور در مقابل دشمنان	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور، مقاله‌های اندیشکده اشراف، مقاله‌های اندیشکده مطالعات راهبردی و بین‌المللی و ...
۱۳	توان دفاع ناهمگون نیروهای مسلح کشور در مقابل دشمنان	اسناد بالادستی نیروهای مسلح، مقاله‌های اندیشکده‌های انجمن خاورمیانه و مطالعات راهبردی دانشکده جنگ ارتش آمریکا، خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۱۴	فناوری‌های علمی، اطلاعاتی و عملیاتی در اختیار نیروهای مسلح کشور	خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۱۵	چابکی، حرفه‌ای و نوسازی نیروهای مسلح و صنایع نظامی و دفاعی کشور	مقاله‌های اندیشکده «رند» ^۱ ، خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۱۶	تنوع، توسعه و سناریوهای تهدیدهای نظامی، دفاعی و امنیتی علیه کشور	پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح، اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور، مقاله‌های اندیشکده «کارنگی» ^۲ و ...
۱۷	کمیت، کیفیت و نسبت کارکنان نیروهای مسلح کشور به کشورهای منطقه و دشمنان	ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه
۱۸	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی، سیاسی و امنیتی فرماندهان و مدیران ارشد نیروهای مسلح	مقاله‌های اندیشکده «امریکن انترپرایز»، خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۱۹	روحیه اطاعت و فرمان‌پذیری کارکنان نیروهای مسلح کشور از فرماندهان	مقاله‌های اندیشکده «امریکن انترپرایز»، خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۲۰	هماهنگی و یکپارچگی نیروهای مسلح کشور	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور

1. RAND
2. Carnegie

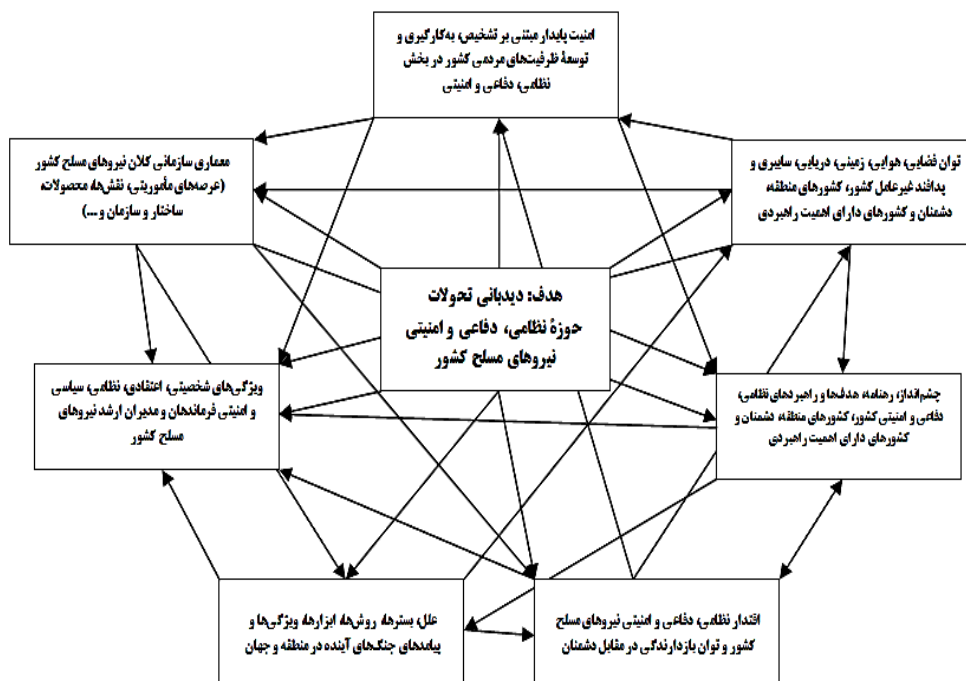
ردیف	عنوان متغیر	منبع متغیر
۲۱	کمیت، کیفیت و نسبت اماکن، تجهیزات و تأسیسات نیروهای مسلح کشور، کشورهای منطقه و دشمنان	ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه
۲۲	چشم‌انداز و رهنامه نظامی، دفاعی و امنیتی کشور، کشورهای منطقه، دشمنان و کشورهای دارای اهمیت راهبردی	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور، ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه، مقاله‌های اندیشکده‌های مرکز امنیت نوین آمریکا و ...
۲۳	هدف‌ها و راهبردهای نظامی، دفاعی و امنیتی کشور، کشورهای منطقه، دشمنان و کشورهای دارای اهمیت راهبردی	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور و ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه
۲۴	معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح کشور (عرصه‌های مأموریتی، نقش‌ها، محصولات، ساختار و ...)	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور و ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه
۲۵	میزان نوآوری، تولید، صادرات و واردات تسلیحات و تجهیزات نظامی کشورها	خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۲۶	سامانه‌ها، تسلیحات، تجهیزات و فناوری‌های نوین نظامی، دفاعی و امنیتی کشور	خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۲۷	بودجه مصوب نیروهای مسلح کشور و نسبت آن به تولید ناخالص داخلی	پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح، اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور و ...
۲۸	میزان رشد و خودکفایی کشور در صنایع نظامی	خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۲۹	پیمان‌ها و همکاری‌های نظامی، دفاعی و امنیتی کشور، کشورهای منطقه و دشمنان	پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح
۳۰	وضعیت تحریم‌های نظامی، دفاعی و امنیتی علیه کشور	مقاله‌های اندیشکده مرکز مطالعات راهبردی و بین‌المللی، خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۳۱	حضور نظامی و افزایش مداخله بیگانگان در منطقه	مقاله‌های «اندیشکده واشنگتن»، خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۳۲	رزمایش‌های مستقل و مشترک نیروهای مسلح کشورهای منطقه	خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...

ردیف	عنوان متغیر	منبع متغیر
۳۳	مسابقه تسلیحاتی فزاینده سلاح‌های متعارف در منطقه	خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۳۴	احتمال وقوع درگیری بین کشورهای همسایه و منطقه	ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه
۳۵	علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها و پیامدهای جنگ‌های آینده در منطقه و جهان	مقاله‌های «اندیشکده واشنگتن»، خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...
۳۶	کمیت و کیفیت فعالیت‌های پایگاه‌های هوایی، زمینی و دریایی دشمنان در منطقه	ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه
۳۷	بیوتروریسم نوین و سلاح‌های بیولوژیک	ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه
۳۸	نقش نیروهای مسلح کشور در امنیت منطقه	ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه، مقاله‌های اندیشکده «امریکن انترپرایز» و ...
۳۹	امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، به‌کارگیری و توسعه ظرفیت‌های مردمی کشور در بخش نظامی، دفاعی و امنیتی	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور
۴۰	توان نیروهای مسلح در بسیج کردن مردم برای مقابله با انواع تهدیدها	اسناد بالادستی نیروهای مسلح کشور و ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه
۴۱	امنیت اشخاص و اماکن حیاتی، حساس و مهم کشور	ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه
۴۲	میزان احساس ناامنی در مردم	ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه
۴۳	میزان بحران‌های پایدار در کشور و منطقه	ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه، مقالات اندیشکده «امریکن انترپرایز» و ...
۴۴	میزان تنوع تهدیدات امنیتی در کشور	ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه
۴۵	کمیت، کیفیت، هدف‌ها، طرح‌ها، برنامه‌ها و اقدام‌های گروه‌های تکفیری در منطقه	ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه، مقاله‌های اندیشکده «امریکن انترپرایز» و ...
۴۶	وضعیت فعلی و پیش‌بینی آینده جنگ‌های نیابتی در منطقه	مقاله‌های اندیشکده «هریتج»، ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه

منبع متغیر	عنوان متغیر	ردیف
پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح	کمیت و کیفیت سازمان‌های تروریستی در کشور و منطقه	۴۷
ویژه‌نامه دیدبان معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه	کمیت، کیفیت، هدف‌ها، طرح‌ها و اقدام‌های گروهک‌های معاند در مناطق مرزی کشور	۴۸
پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح	کمیت و کیفیت جرم و جنایت و رشد گروه‌های تبهکار در کشور	۴۹
پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح	اشکال و شیوه‌های پیچیده، نوین و سازمان‌یافته جرم و جنایت در کشور	۵۰
پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح	کمیت، کیفیت و اقدام‌های باندهای قاچاق سلاح، انسان و مواد مخدر در کشور	۵۱
پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح	کمیت، کیفیت، هدف‌ها، طرح‌ها و اقدام‌های سرویس‌های امنیتی بیگانه در کشور	۵۲
پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح	میزان درگیری‌های قومی و نژادی در کشور و منطقه و تهدیدهای ناشی از آن	۵۳
پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح	تهدیدهای امنیتی ناشی از مهاجران و پناه‌جویان اتباع بیگانه در داخل و مناطق مرزی کشور	۵۴
خبرگزاری‌های فارس، تسنیم، مشرق و ...	میزان بودجه تخصیص‌یافته توسط دشمنان انقلاب به منظور براندازی نظام	۵۵
پروژه آینده‌پژوهی از محیط دور یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح	تهدیدهای امنیتی ناشی از شورش، درگیری، بی‌نظمی و اقدام‌های خشونت‌آمیز داخلی	۵۶

۳-۲. طراحی نمودار شبکه‌ای تحقیق

متغیرهای راهبردی شناسایی شده پس از تحلیل نتایج پرسشنامه مرحله اول به قرار زیر می‌باشند و شکل شماره (۳) نمودار شبکه‌ای تحقیق را که در نرم‌افزار Super Decision طراحی شده، نمایش می‌دهد.

شکل شماره (۳): نمودار شبکه‌ای تحقیق

- (۱) امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، به‌کارگیری و توسعه ظرفیت‌های مردمی کشور در بخش نظامی، دفاعی و امنیتی؛
- (۲) توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، سایبری و پدافند غیرعامل کشور، کشورهای منطقه، دشمنان و کشورهای دارای اهمیت راهبردی؛
- (۳) چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردهای نظامی، دفاعی و امنیتی کشور، کشورهای منطقه، دشمنان و کشورهای دارای اهمیت راهبردی؛

(۴) اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروهای مسلح کشور و توان بازدارندگی در مقابل دشمنان؛

(۵) علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها و پیامدهای جنگ‌های آینده در منطقه و جهان؛

(۶) ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی، سیاسی و امنیتی فرماندهان و مدیران ارشد

نیروهای مسلح کشور؛

(۷) معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح کشور (عرصه‌های مأموریتی، نقش‌ها،

محصولات، ساختار و سازمان و ...).

۳-۳. تشکیل ماتریس مقایسه‌های زوجی

پرسشنامه نهایی تحقیق که شامل ۴۸ سؤال است بین ۴۸ نفر خبرگان منتخب توزیع گردید و از آنها خواسته شد که با توجه به هدف درج شده در بالای هر جدول، مقایسه زوجی بین متغیرها را انجام دهند. با توجه به منطق نرم‌افزار Super Decision که روش میانگین هندسی را برای جمع‌بندی نظرهای خبرگان معرفی می‌کند و با استفاده از نرم افزار Excel میانگین هندسی نظرهای خبرگان محاسبه شد که نتایج یک نمونه از آن در جدول شماره (۳) ارائه شده است.

جدول شماره (۳): ماتریس مقایسه‌های زوجی متغیرهای حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی

متغیر (۱)	توجیح متغیر (۱) متغیر	توجیح متغیر (۲)	متغیر (۲)
هدف: دیدبانی حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی			
امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، ...	۱/۵۶	-	توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، ...
امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، ...	۲/۳۰	-	چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...
امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، ...	-	۱/۰۹	اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...
امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، ...	۳/۱۷	-	علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها..
امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، ...	۴/۱۰	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، ...	۲/۴۵	-	معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح...
توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، ...	۲/۲۴	-	چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...
توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، ...	۱/۱۲	-	اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...
توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، ...	۲/۲۶	-	علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها..
توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، ...	۲/۲۳	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..

توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، ...	۱/۸۸	-	معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح...
چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...	-	۱/۲۸	اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...
چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...	۲/۷۸	-	علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها..
چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...	۱/۷۲	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...	۱/۲۱	-	معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح...
اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...	۳/۸۳	-	علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها..
اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...	۲/۵۱	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...	۲/۱۸	-	معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح...
علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها..	-	۱/۴۹	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها..	-	۱/۳۹	معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح...
ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..	-	۱/۰۲	معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح...
هدف: امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، به‌کارگیری و توسعه ظرفیت‌های مردمی کشور در بخش نظامی، دفاعی و امنیتی			
چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...	۱/۲۰	-	معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح...
چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...	-	۱/۱۵	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح...	-	۱/۰۱	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
هدف: توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، سایبری و پدافند غیرعامل کشور، کشورهای منطقه، دشمنان و کشورهای دارای اهمیت راهبردی			
امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، ...	۱/۱۹	-	چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...
امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، ...	۲/۲۲	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، ...	۱/۷۰	-	معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح...
چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...	۱/۹۸	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...	۱/۴۹	-	معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح...
ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..	-	۱/۲۰	معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح...
هدف: چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردهای نظامی، دفاعی و امنیتی کشور، کشورهای منطقه، دشمنان و کشورهای دارای اهمیت راهبردی			
اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...	۲/۱۳	-	علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها..
اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...	۲/۵۴	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها..	۲/۳۵	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
هدف: اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروهای مسلح کشور و توان بازدارندگی در مقابل دشمنان			
امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، ...	۱/۱۸	-	توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، ...
امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، ...	۲/۳۸	-	چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...
امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، ...	۲/۹۹	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، ...	۲/۵۳	-	چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...

توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، ...	۲/۱۵	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...	۱/۹۱	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
هدف: علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها و پیامدهای جنگ‌های آینده در منطقه و جهان			
توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، ...	۱/۲۱	-	اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...
توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، ...	۲/۱۴	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...	۲/۷۵	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
هدف: معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح کشور (عرصه‌های مأموریتی، نقش‌ها، محصولات، ساختار و سازمان و ...)			
چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...	۱/۷۳	-	اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...
چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...	۱/۹۹	-	علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها..
چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردها ...	۲/۲۵	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...	۱/۶۹	-	علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها..
اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروها ...	۳/۱۵	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..
علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها..	۲/۴۴	-	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی..

۳-۴. محاسبه نرخ ناسازگاری ماتریس مقایسه‌های زوجی

نرخ ناسازگاری ماتریس مقایسه‌های زوجی توسط نرم‌افزار محاسبه شد و باتوجه به عدد محاسبه‌شده (۰/۰۱۴۴۰۲) بیانگر پایایی قابل قبول آن می‌باشد.

۳-۵. تشکیل سوپرماتریس اولیه

پس از اینکه میانگین هندسی نظرهای خبرگان در مورد مقایسه‌های زوجی وارد نرم‌افزار گردید، سوپرماتریس اولیه (ناموزون) توسط نرم‌افزار ساخته می‌شود. خروجی این ماتریس، وزن نرمال نشده هریک از متغیرهای راهبردی را نمایش می‌دهد.

۳-۶. تشکیل سوپرماتریس موزون

بعد از ایجاد سوپرماتریس اولیه، نرم‌افزار سوپرماتریس موزون را از نرمال‌سازی سوپرماتریس اولیه ایجاد می‌نماید که خروجی آن، وزن نرمال شده هریک از متغیرهای راهبردی در بین تمام متغیرهای راهبردی حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی را نمایش می‌دهد.

۳-۷. تعیین اولویت متغیرهای راهبردی

گام نهایی در روش تحلیل شبکه‌ای، تعیین اولویت متغیرهای راهبردی می‌باشد. برای تشخیص اولویت متغیرهای راهبردی اوزان نرمال آن‌ها را که در مرحله قبل توسط سوپرماتریس موزون محاسبه شده‌اند، مرتب نموده و به این ترتیب اولویت آنها نسبت به یکدیگر مشخص می‌گردد.

۴. نتیجه‌گیری

۴-۱. جمع‌بندی

در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی تعداد ۵۶ متغیر شناسایی شدند. با استفاده از پرسشنامه دومرحله‌ای به روش دلفی، در مرحله اول ۱۴ متغیر و در مرحله دوم ۷ متغیر به عنوان متغیرهای راهبردی توسط خبرگان شناسایی شدند. با توجه به ارتباطات شناسایی شده بین متغیرهای راهبردی، نمودار شبکه‌ای تحقیق در نرم‌افزار طراحی و سپس ماتریس مقایسه‌های زوجی بین متغیرها تشکیل شد. سپس پرسشنامه نهایی تحقیق بین خبرگان توزیع و گردآوری شد. این پرسشنامه شامل ۴۸ سؤال بود. برای جمع‌آوری داده‌های گردآوری شده به وسیله پرسشنامه‌ها، از روش میانگین هندسی استفاده شد و پس از ورود داده‌ها به نرم‌افزار، نرخ ناسازگاری ماتریس مقایسه‌های زوجی محاسبه و مورد ارزیابی قرار گرفت که مورد قبول واقع شد. سپس، سوپرماتریس اولیه (ناموزون) توسط نرم‌افزار تشکیل شد که اوزان نرمال نشده متغیرهای راهبردی در هر یک از حوزه‌های محیطی را نمایش می‌دهد. پس از آن، سوپرماتریس موزون توسط نرم‌افزار تشکیل شد که اوزان نرمال شده متغیرهای راهبردی را نمایش می‌دهد. با مرتب‌سازی این اوزان نرمال شده، اولویت متغیرهای راهبردی مشخص گردید.

اولویت متغیرهای کلیدی راهبردی دیدبانی تحولات محیطی در حوزه نظامی، دفاعی و

امنیتی پس از تحلیل نظرهای خبرگان به قرار جدول شماره (۴) می‌باشد:

جدول شماره (۴): اولویت متغیرهای کلیدی راهبردی دیدبانی تحولات حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی

ردیف	عنوان متغیر	اولویت	وزن نرمال
۱	امنیت پایدار مبتنی بر تشخیص، بکارگیری و توسعه ظرفیت‌های مردمی کشور در بخش نظامی، دفاعی و امنیتی	۱	۲۴/۸۳
۲	اقتدار نظامی، دفاعی و امنیتی نیروهای مسلح کشور و توان بازدارندگی در مقابل دشمنان	۲	۲۰/۲۶
۳	توان فضایی، هوایی، زمینی، دریایی، سایبری و پدافند غیرعامل کشور، کشورهای منطقه، دشمنان و کشورهای دارای اهمیت راهبردی	۳	۱۸/۹۵
۴	چشم‌انداز، رهنامه، هدف‌ها و راهبردهای نظامی، دفاعی و امنیتی کشور، کشورهای منطقه، دشمنان و کشورهای دارای اهمیت راهبردی	۴	۱۲/۶۱
۵	معماری سازمانی کلان نیروهای مسلح کشور (عرصه‌های مأموریتی، نقش‌ها، محصولات، ساختار و سازمان و ...)	۵	۹/۲۶
۶	ویژگی‌های شخصیتی، اعتقادی، نظامی، سیاسی و امنیتی فرماندهان و مدیران ارشد نیروهای مسلح کشور	۶	۷/۸۹
۷	علل، بسترها، روش‌ها، ابزارها، ویژگی‌ها و پیامدهای جنگ‌های آینده در منطقه و جهان	۷	۶/۲۱

۴-۲. پیشنهادها

(۱) مبانی نظری و نتایج تحقیق در تهیه محتوا برای آموزش و توسعه مفاهیم و کاربردهای دیدبانی، آینده‌پژوهی و تفکر راهبردی در سازمان‌های نیروهای مسلح کشور مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

(۲) اولویت‌های برآمده از نتایج تحقیق می‌تواند برای تشخیص اولویت‌ها در حوزه ارتقای آمادگی‌ها و توان رزم در کلیه سطوح نیروهای مسلح در عرصه‌های مأموریتی مورد توجه فرماندهان قرار گیرد.

(۳) جامعه آماری تحقیق شامل تعدادی از خبرگان راهبردی یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح کشور می‌تواند به فرماندهان و خبرگان ستادکل نیروهای مسلح و همه سازمان‌های نیروهای مسلح کشور توسعه داده شود.

(۴) استانداردسازی متغیرهای راهبردی دیدبانی حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی. به‌عنوان مثال تعریف طیف تهدید برای متغیرهای راهبردی و اقدام‌هایی که در صورت ورود به طیف تهدید، می‌بایستی انجام شود.

(۵) الگوی دیدبانی محیطی در سازمان‌های نیروهای مسلح شامل ارتش ج.ا.ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، نیروی انتظامی ج.ا.ایران و ستاد کل نیروهای مسلح ج.ا.ایران طراحی و تبیین گردد.

سیاست‌گذاران حوزه پژوهش و تحقیقات نیروهای مسلح کشور که مأموریت هدایت و حمایت از پژوهش‌های سازمانی را بر عهده دارند، می‌توانند برای تشخیص، تطبیق و تصویب فرصت‌های پژوهشی در سطوح راهبردی و عملیاتی نیروهای مسلح از نتایج تحقیق حاضر استفاده نمایند.

فهرست منابع

الف. منابع فارسی

۱. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، سیدعلی، مجموعه بیانات، قابل دسترسی در: www.khamenei.ir
۲. آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، (ابلاغ در تاریخ ۱۳۶۹/۱۰/۲۲).
۳. آشتیانی، محمدرضا (۱۳۹۰)، تبیین مؤلفه‌های نظری عوامل غیرفیزیکی تأثیرگذار بر توان رزمی نیروهای نظامی، *فصلنامه راهبرد دفاعی*، سال نهم، شماره ۳۲.
۴. افتخاری، اصغر و رهنمود، سعید (۱۳۹۸)، تحلیل عناصر قدرت نظامی در سیره علوی با تأکید بر جنگ صفین، *فصلنامه آفاق امنیت*، سال دوازدهم، شماره ۴۲.
۵. بیشاپ، پیترسی و هاینز، اندی (۱۳۹۷)، *آموزش درباره آینده*، ترجمه مسعود منزوی، تهران: مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری‌های دفاعی.
۶. پدram، عبدالرحیم، صادقی، امیر و فلاح شیخلری، علی (۱۳۹۸)، کاربست هوشمندی در آینده‌پژوهی به‌منظور دستیابی به فرایندهای دیدبانی هوشمند راهبردی، *فصلنامه راهبرد*، سال بیست‌وهشتم، شماره ۹۳.
۷. جمشیدی، محمدحسین (۱۳۹۵)، *بررسی و تحلیل عناصر قدرت نظامی*، تهران: پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس.
۸. جهانپور، کیارش (۱۳۹۰)، دیده‌بانی فناوری با ابزار فناوری اطلاعات، *فصلنامه تخصصی پارک‌ها و مراکز رشد*، سال هفتم، شماره ۲۸.
۹. حافظ‌نیا، محمدرضا، زرقانی، سیدهادی، احمدی‌پور، زهرا و رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا (۱۳۸۵)، طراحی مدل سنجش قدرت ملی کشورها، *فصلنامه ژئوپلیتیک*، سال دوم، شماره ۲.
۱۰. خزائی، سعید (۱۳۸۸)، *دیده‌بانی؛ مفاهیم، روش‌ها و پایگاه‌ها*، تهران: مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری‌های دفاعی.
۱۱. دفتر واژه‌گزینی نظامی دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی (۱۳۹۷)، *فرهنگ توصیفی مفاهیم راهبردی*، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
۱۲. رضایی میرقاند، محسن و مبینی دهکردی، علی (۱۳۸۵)، *ایران آینده در افق چشم‌انداز*، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات.
۱۳. زرقانی، سیدهادی (۱۳۸۷)، تحلیل و ارزیابی متغیرها و شاخص‌های قدرت نظامی، *فصلنامه راهبرد دفاعی*، سال ششم، شماره ۲۳.
۱۴. سرتو، ساموئل و پیتر، پائول (۱۳۸۰)، *مدیریت استراتژیک*، ترجمه علی شمخانی، تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، دانشکده فرماندهی و ستاد.
۱۵. سلیمی، مجید (۱۳۸۳)، *کالبدشکافی محیط تعاملی سازمان با رویکرد شناخت و استراتژی‌سازی*، *دوماهنامه توسعه انسانی پلیس*، سال اول، شماره ۱.

۱۶. قاضی‌زاده فرد، سیدضیاءالدین (۱۳۸۷)، *مبانی سیستم‌های اطلاعاتی*، تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه امام حسین^(ع)، جلد اول.
۱۷. قدیری، روح‌الله (۱۳۸۸)، *بررسی و شناخت روش‌های مطالعه آینده، تهران: مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری‌های دفاعی*.
۱۸. گروه مؤلفین (۱۳۸۹)، *گزارش مستندسازی اعتبارسنجی پیشران‌ها، روندها و پیامدهای پروژه مفروضات محیط دور یکی از سازمان‌های نظامی کشور*، تهران: مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی ستادکل نیروهای مسلح.
۱۹. گروه مؤلفین (۱۳۹۳)، *ویژه‌نامه دیدبان؛ فرصت‌ها و تهدیدهای راهبردی در حوزه نظامی، دفاعی و امنیتی*، تهران: معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه.
۲۰. مبینی دهکردی، علی و حیدری، حامد (۱۳۹۳)، *مبانی دانش محیط‌شناسی راهبردی؛ مفاهیم، تئوری‌ها، فنون و کاربردها*، تهران: نشر صفار.
۲۱. مرادیان، محسن، هادی‌نژاد، فرهاد و پورمنافی، ابوالفضل (۱۳۹۷)، *ارائه الگویی برای ارزیابی و تحلیل قدرت نظامی کشورها، فصلنامه راهبرد دفاعی*، سال شانزدهم، شماره ۶۴.
۲۲. مقیسه، رضا، کیقبادی، علیرضا و پدرام، عبدالرحیم (۱۳۹۷)، *علائم پیدایش تمدن نوین اسلامی؛ هشدار برای ایجاد و تقویت سازمان‌های تمدن‌ساز، دوفصلنامه مطالعات بنیادین تمدن نوین اسلامی*، دوره ۱، شماره ۱.
۲۳. منزوی، مسعود (۱۳۸۸)، *دیده‌بانی، آینده‌پژوهی؛ مفاهیم، روش‌ها*، تهران: مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری‌های دفاعی.
۲۴. میرشاه‌ولایتی، فرزانه و نظری‌زاده، فرهاد (۱۳۹۱)، *آگاهی فناوری، دیده‌بانی فناوری و فن‌کاوی*، تهران: مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری‌های دفاعی.
۲۵. نصرت‌آبادی، جمشید، لشکریان، حمیدرضا، مردانی شهربابک، محمد و موحدی صفت، محمدرضا (۱۳۹۸)، *ارائه الگوی راهبردی ارزیابی قدرت سایبری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه امنیت ملی*، سال نهم، شماره ۳۱.
۲۶. یزدان‌پناه، کیومرث، صفوی، سیدیحیی، قالیباف، محمدباقر، پیشگاهی‌فرد، زهرا و شامانی، یاسر (۱۳۹۷)، *محاسبه قدرت نظامی با استفاده از فرمول‌های قدرت ملی کشورها، مجله سیاست دفاعی*، سال بیست و ششم، شماره ۱۰۲.

ب. منابع انگلیسی

1. Albright, Kendra S. (2004), Environmental Scanning: Radar for Success, *The Information Management Journal*, May/June, 38 (3).
2. David, Fred .R. (2011), *Strategic Management: concepts and cases*, Pearson Education, Inc., publishing as Prentice Hall, One Lake Street, Upper Saddle River, New Jersey, Thirteenth Edition

3. Wilson, Ian (2003), *The Subtle Art of Strategy: Organizational Planning in Uncertain Times*, USA: Greenwood Press Company
4. Zhang, Xue, Majid, Shaheen and Foo, Schubert (2010), Environmental scanning: An application of information literacy skills at the workplace, *Journal of Information Science*, 36 (6).

ج. تارنها

۱. تارنمای پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس به نشانی www.dsrf.ir
۲. تارنمای نظامی به نشانی www.militaryfactory.com
۳. تارنمای نظامی به نشانی www.globalfirepower.com
۴. تارنمای اندیشکده اشراف به نشانی www.eshraf.ir
۵. تارنمای اندیشکده امریکن انترپرایز به نشانی www.aei.org
۶. تارنمای اندیشکده امنیت نوین آمریکا به نشانی www.cnas.org
۷. تارنمای اندیشکده انجمن خاورمیانه به نشانی www.mei.edu
۸. تارنمای اندیشکده بروکینگز به نشانی www.brookings.edu
۹. تارنمای اندیشکده رند به نشانی www.rand.org
۱۰. تارنمای اندیشکده سیاست خارجی به نشانی www.foreignpolicy.com
۱۱. تارنمای اندیشکده شورای آتلانتیک به نشانی www.atlanticcouncil.org
۱۲. تارنمای اندیشکده کارنگی به نشانی www.carnegiescience.edu
۱۳. تارنمای اندیشکده مطالعات امنیت ملی اسرائیل به نشانی www.jinsa.org
۱۴. تارنمای اندیشکده مطالعات راهبردی دانشکده جنگ ارتش آمریکا به نشانی www.ssi.army.mil
۱۵. تارنمای اندیشکده مطالعات راهبردی و بین‌المللی به نشانی www.csis.org
۱۶. تارنمای اندیشکده واشنگتن به نشانی www.washingtoninstitute.org
۱۷. تارنمای اندیشکده هریتج به نشانی www.heritage.org
۱۸. تارنمای نشریه فارن افرز به نشانی www.foreignaffairs.com

